

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Нове та традиційне у дослідженнях
сучасних представників психологічних
та педагогічних наук»**

22–23 березня 2019 р.

ЧАСТИНА I

**Львів
2019**

УДК 159.9+37.01(063)
Н 72

Н 72 Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 22–23 березня 2019 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. – Ч. 1. – 96 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Вавринів О. С.

ЕМПАТІЯ ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВА ЯКІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ
ДОПОМАГАЮЧИХ ПРОФЕСІЙ..... 6

Ільїна Ю. Ю., Гнатюк Д. О.

ПРОЯВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТА КОМУНІКАБЕЛЬНОСТІ В ПОВЕДІНЦІ ЮНАКІВ ТА ДІВЧАТ..... 9

Коробка Я. А.

ВІПЛИВ ПЕРШОГО ВРАЖЕННЯ НА СПРИЙМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ
ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ..... 12

Нижник А. М., Затворнюк О. М.

СУТНІСТЬ ЯВИЩА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЙОГО МІСЦЕ
У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ..... 15

Кутовий К. П., Петрова О. Ю.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ САМОТНОСТІ У РОБОТАХ
ЗАРУБІЖНИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ПСИХОЛОГІВ..... 19

Удалова К. В., Салюк М. А.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
СПРЯМОВАНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ..... 22

Хрунь О. В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЧНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ МУЗИКАНТІВ-ПРОФЕСІОНАЛІВ ТА АМАТОРІВ..... 25

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)

Гирович Х. В.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДСНС
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ..... 31

Дмитренко А. П.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В УМОВАХ ЗВО..... 34

Корякіна І. В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В ГАЛУЗІ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ НОВОЇ
ПАРАДИГМИ ФАХОВОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ..... 37

особистості психолога допоможе в процесі взаємодії із клієнтом продемонструвати своє щире бажання допомогти клієнту у важкій життєвій ситуації. «Емпатійне слухання» в практиці психолога чи не найважливіше вміння. Оскільки здатність психолога до емпатійного слухання сприяє у створенні позитивного мікроклімату у роботі із клієнтом та у налагодженні рапорту.

Педагогічна діяльність вимагає від особистості педагога вміння орієнтуватися в несподіваних ситуаціях, моделювати варіанти можливих наслідків від поступків та дій оточуючих. Тут зростає роль інтуїтивного розуміння іншого; коли аналіз проходить без участі логіки, на основі несвідомих співставлень з минфулим досвідом. Емпатія для педагогів є однією з найважливіших професійних якостей і виступає одним із чинників успішності в їх професійній діяльності.

Загалом, розвиток професійної емпатії в процесі становлення особистості фахівця займає значне місце і виражається в оволодінні на професійному та особистісному рівнях здатністю до ефективної міжособистісної взаємодії з іншими людьми.

Таким чином, емпатійну дію доцільно розглядати як складну функціональну систему, в якій когнітивний та емоційний компоненти складають взаємозумовлену єдність, що опосередковує дію та формує допомагаючу поведінку. Також можна стверджувати, що саме емпатійність спонукає до вибору професії допомагаючого типу.

Список літератури:

1. Богачева О. Ю. Эмпатия как профессионально важное качество врача (на примере врачей терапевтов и врачей хирургов): автореф. дисс. канд. психол. наук / О.Ю. Богачева. Ярославль, 2014. 169 с.
2. Hoffman M.-L. Empathy and Moral Development: Implications for Caring and Justice. New York: New York University Press, 2002. 342 p.

Ільїна Ю. Ю.
кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах
Гнатюк Д. О.
студентка соціально-психологічного факультету
Національний університет цивільного захисту України
м. Харків, Україна

ПРОЯВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОМУНІКАБЕЛЬНОСТІ В ПОВЕДІНЦІ ЮНАКІВ ТА ДІВЧАТ

Своєрідність поведінки індивіда залежить від характеру його взаємовідносин з групами, членом яких він є, від групових норм, ціннісних орієнтацій та рольових навантажень. Людина при взаємодії з оточуючим світом реалізує цілеспрямовано чи спонтанно свою активність. Вона вимушена співвідносити свої вчинки, корегувати поведінку, може мати або ні певну потребу во взаємодії з оточуючими. Одні люди прагнуть до вигідного обміну інформацією при мінімальних затратах, не враховуючи інтереси оточуючих, іншим притаманна потреба у чесному обміні, коли враховуються інтереси сторін. Безумовно, все це реалізується у поведінці особистості.

Поведінка як категорія психології досить тривалий час була об'єктом суперечок. Проте, саме вона і стала одним з найбільш вживаних понять упродовж усього ХХ століття. Це пов'язано в цілому із зосередженням уваги психологів до змісту, чинників, наслідків того, що сьогодні ми визначаємо за допомогою цього терміну [цит за 5].

Поведінку розглядали як вищий ступень, в якому найяскравіше проявляється взаємозв'язок між свідомістю особистості та діяльністю, одна з форм реалізації людини як носія свідомості в повсякденному житті. Поведінка – це різновид людської діяльності. З цієї позиції С. Л. Рубінштейн підкреслив що, під поведінкою розуміють організовану діяльність, яка здійснює зв'язок організму з навколишнім середовищем [5].

Дослідженням поведінки у вітчизняній психології займалися такі науковці – психологи, як: Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін, О.Р. Лурія, І.П., С.Л. Рубінштейн, Б.Ф. Ломов, та інші. Досліджуваною темою поведінка стала і в роботах німецьких психологів (А. Адлер, В. Вундт, В. Келер, З. Фрейд.).

На сучасному етапі набувають провідного значення справи формування людини нового типу. Вміння контактувати і співпрацювати з іншими людьми стає провідним показником соціальної активності особистості. Ось тому процес міжособистісного спілкування носить все більш складний,

екстенсивний характер. Тому саме особливості міжособистісної взаємодії у сфері спілкування в першу чергу й привертають увагу науковців різних галузей [цит за 3]. Дослідження спілкування у психології бере початок з робіт О.Ф. Лазурського, В.М. М'ясишева. Психологічні проблеми спілкування знайшли відображення в роботах Б.Г. Ананьєва, Л.С. Виготського, О.М. Леонтьєва, С.Л. Рубінштейна.

Показником високого професійного рівня фахівця в будь-якій області людської діяльності є компетентність особистості у сфері спілкування, яка стає одним з провідних його показників.

Науковці під комунікативними властивостями особистості розуміють стійкі характеристики особливостей поведінки та комунікативної компетентності людини в сфері спілкування, значущі для його соціального оточення, які мають соціальне, природне і психічне походження і взаємопов'язані між собою [цит за 6].

Метою нашого дослідження стало вивчення особливостей прояву комунікативної компетентності та комунікабельності особистості в поведінці. Для її досягнення були використані методики: В.Ф. Ряховського «Оцінка рівня комунікабельності» та «Діагностика комунікативної соціальної компетентності» М.П. Фетіскіна. Дослідження проводилось на базі Національного університету цивільного захисту України (загальна кількість респондентів – по 30 юнаків та дівчат). Тож, для досягнення поставленої мети та вирішення завдань щодо вивчення особливостей комунікативної компетентності курсантів та студентів НУЦЗУ ми сформували дві дослідницькі групи: група № 1 – респонденти жіночої статі (30 осіб); група № 2 – респонденти чоловічої статі (30 осіб).

Незважаючи на значну кількість публікацій та посібників, спрямованих на вивчення розвитку комунікативної компетентності, багато аспектів цього питання ще не набули належного обґрунтування й однозначного вирішення. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про наявність кола проблем, пов'язаних з недостатнім рівнем розвитку комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів різних сфер діяльності.

Комунікативна компетентність важлива для фахівця будь-якої галузі діяльності. Маємо відмітити: що сьогодні вкрай важливо зрозуміти та прийняти те, що невміння та небажання спілкуватися, слухати та чути інших, незнання того як будувати відносини породжують більшість невдач та конфліктів у представників як чоловічої, так і жіночої статі, тому майбутніх спеціалістів слід навчати будувати бесіду, вміти впливати не лише словом, а й

інтонацією, жестами та взаємодіяти з партнерами, котрі мають різний рівень комунікативної компетентності.

Загалом попередні дослідження свідчать про те, що чоловіки більш товариські та комунікативні в порівнянні з жінками. Це пов'язано з тим, що чоловікам властиве екстенсивне спілкування, спілкування з широким колом людей. Жінки спілкуються інтенсивно. Завдяки цій особливості їхнє спілкування відбувається в малих групах (2-3 людини), що, однак, не є ознакою низького рівня комунікабельності. Низький рівень комунікабельності або утруднене спілкування характеризується «непорозуміннями» і збоями в сфері міжособистісної взаємодії, проявляється у відсутності взаєморозуміння і конфліктної спрямованості людини в спілкуванні.

Емпіричний аналіз дозволив виявити особливості комунікабельності в досліджуваних групах. Після проведення методики В.Ф. Ряховського «Оцінка рівня комунікабельності» було з'ясовано, що статистично достовірних відмінностей між комунікабельністю наших респондентів – юнаків та дівчат не існує. Хоча нами й виявлені деякі розбіжності. Це – більш активне спілкування з тенденцією до вищого рівня комунікабельності у групі юнаків.

За результатами методики М.П. Фетіскіна (КСК) було з'ясовано, що досліджуванім групи №1 (респонденти жіночої статі) властиві високі показники за такими факторами комунікативної соціальної компетентності як Д (життєрадісність – серйозність) і К (чутливість – раціональність). В свою чергу досліджувані групи №2 характеризуються більш високими показниками за факторами П (нахили до асоціальної поведінки), С (емоційна стійкість). Відмінності виявлені на рівні статистичної значущості ($p \leq 0,05$).

У ході вивчення взаємозв'язку між комунікативною соціальною компетентністю та комунікабельністю особистості було встановлено, що на рівні статистичної значущості було виявлено кореляцію між комунікабельністю людини та фактором Д (життєрадісність – серйозність) та некомунікабельністю й фактором П (нахили до асоціальної поведінки) ($r = 0,05$).

Висновок. Власне управління поведінкою, організація професійної діяльності, обмін інформацією, пізнання людини один одного обумовлене рівнем розвитку комунікації. Комунікативна компетентність обумовлена комунікабельністю особистості. Вона може бути розглянута як інтегративне утворення, що включає стратегії поведінки, уміння вирішувати різні соціально-психологічні проблеми, осмислювати можливі перешкоди на шляху до взаємного порозуміння, оволодіння знаннями.

Список літератури:

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. СПб: Питер. 2001. 288 с.
2. Выготский Л.С. Психология развития человека. – М.: Изд-во Смысл, Изд-во Эксмо, 2005. – С. 78-129.
3. Ковальова О. А. Модель соціально-комунікативної компетентності. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 11 (30). С. 27–33.
4. Помилуйко В. Діагностика розвитку соціально-комунікативної компетентності дорослих. *Психолінгвістика*. 2017. Вип. 22 (1). С. 175 – 186.
5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб., 1998. С. 57-117.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

Коробка Я. А.
студентка

Національний університет «Острозька академія»
м. Острог, Рівненська область, Україна

ВПЛИВ ПЕРШОГО ВРАЖЕННЯ НА СПРИЙМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ

Перше враження – це певний образ іншої людини, котрий сформувався при першій зустрічі, а також особистісне ставлення до цього образу, що в подальшому впливає на сприйняття та подальше оцінювання особистісних рис та діяльності індивіда.

На вітчизняних тернах проблематику створення першого враження вивчали ще з кінця 60-х років ХХ століття, завдяки працям таких вчених, як В.Н. Богдальов, В.Н. Панефров, А.Г. Гусева, К. Д. Шафранська і т. д [4, с. 3]. Початок дослідження першого враження серед зарубіжних вчених сягає 1946 року. У своїй монографії «Формування враження про особистість». Однак більш інтенсивну тенденцію дослідження першого враження за кордоном було введено в обіг наукової літератури завдяки праці Н. Амбади та Р. Розенталя. Вчені досліджували як на основі інформації про невербальні прояви поведінки навколишні спроможні оцінювати особистісні риси іншої людини. Цю характеристику вони називали сукупністю «тонких зрізів», що створювали загальний інтуїтивний образ людини. В якості стимульного матеріалу вчені дібрали записи лекторів без звуку, а досліджувані були повинні оцінити їх особистісні риси на основі проявів невербаліки. Виявилось,